

Regional- og landdistrikts- politisk redegørelse 2019

- Regeringens redegørelse til Folketinget

Erhvervsministeriet

INDHOLDSFORTEGNELSE

Indledning	3
Vækst, beskæftigelse og erhverv	5
Status for vækst, beskæftigelse og erhverv	5
Regeringens Initiativer.....	9
Uddannelse	14
Status for uddannelsesniveau	14
Regeringens Initiativer.....	16
Bosætning	19
Status for udviklingen i bosætningen – demografi og boliger	19
Regeringens Initiativer.....	22
Trafikal og digital infrastruktur	26
Status for udviklingen i den trafikale og digitale infrastruktur.....	26
Regeringens Initiativer.....	28

INDLEDNING

Det går godt i Danmark, og det er en vigtig prioritet for regeringen, at landdistrikterne også får del i væksten. Derfor har regeringen igennem hele regeringsperioden arbejdet for at skabe gode rammer for vækst og udvikling i hele Danmark. Regeringen afsatte med udspillet *Vækst og udvikling i hele Danmark* over 9 mia. kr. i perioden 2015 til 2019 til det formål.

Disse initiativer har også bidraget til, at der i de seneste fire år har været økonomisk fremgang i hele Danmark. Status for udviklingen viser, at langt størstedelen af kommunerne, også kommuner længere væk fra de større byer, har oplevet vækst i BNP pr. indbygger og i beskæftigelsen de sidste fire år. Den økonomiske fremgang i Danmark er således bredt funderet og kommer størstedelen af landet til gavn. I samme periode har der været vækst i befolkningstallet i de fleste kommuner landet over. Også på småøerne er befolkningstallet steget lidt de seneste to år.

Redegørelsen viser dog også, at der fortsat er områder i Danmark, hvor udviklingen ikke er lige så positiv. Her har regeringen fortsat fokus på at hjælpe væksten på vej med bedre rammevilkår for erhverv, beskæftigelse, uddannelse, bosætning og infrastruktur. Således har regeringen afsat ca. 1,5 mia. kr. på finansloven for 2019 til nye initiativer, der i de kommende fire år understøtter vækst og udvikling i hele landet.

Vækst, beskæftigelse og erhverv

Erhvervslivet i landdistrikterne bidrager i høj grad til vækst og udvikling i hele Danmark, og de danske landdistrikter rummer store potentialer inden for landbrug, produktionserhverv, turisme mv.

Regeringen har derfor igangsat en række initiativer for at styrke rammerne for ny vækst og beskæftigelse i landdistrikterne gennem eksempelvis flytning og etablering af næsten 8.000 statslige arbejdspladser i byer uden for hovedstadsområdet, revisionen af planloven i 2017, modernisering af campingreglementet og en række andre initiativer, der forbedrer rammevilkårene for produktionsvirksomheder, landbrug og fødevarer, turisme samt mindre virksomheder, jf. figur 1 herunder.

Uddannelse

Uddannelse har stor betydning for virksomheders adgang til kvalificeret arbejdskraft i hele Danmark. Gode uddannelsesmuligheder og et højt uddannelsesniveau øger produktiviteten og er en forudsætning for vækst og velstand i et område. Uddannelsesmuligheder har samtidig indflydelse på fremtidig bosætning.

Regeringen har derfor igangsat en række initiativer for at sikre gode uddannelses tilbud flere steder i landet, som kan medvirke til at dække lokale behov for kvalificeret arbejdskraft. Dette understøttes f.eks. ved at etablere ti nye uddannelsesstationer, styrke erhvervsskolernes oprettelse af grundforløbsafdelinger i områder med svag uddannelsesdækning og senest ved at styrke gymnasierne i tyndt befolkede områder, jf. figur 1 herunder.

Bosætning

Det har stor betydning for et områdes fortsatte udvikling og virksomhedernes fortsatte adgang til arbejdskraft, at der er attraktive boliger og bymiljøer i landdistrikterne, som kan tiltrække nye borgere. Det højner også attraktionsværdien, at der ikke ligger ubeboede eller nedrivningsparate huse i landsbyerne og i det åbne land.

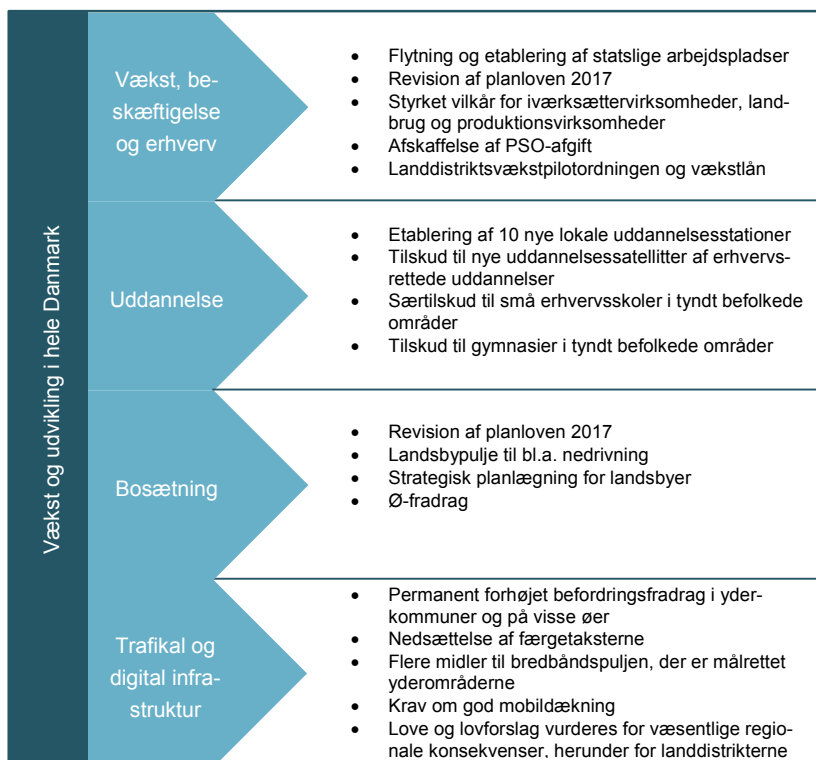
Regeringen har derfor igangsat en række initiativer for at gøre landsbyer og landdistrikter mere attraktive og for at sikre den nødvendige tilpasning af udbuddet af boliger i landdistrikterne, så antallet af ubeboelige og faldefærdige bygninger nedbringes, og kvaliteten i boligmassen øges. Eksempelvis ved at styrke den statslige medfinansiering af nedrivningsindsatsen markant. Derudover er der i planloven skabt nye muligheder for bosætning, jf. figur 1 herunder.

Trafikal og digital infrastruktur

Den trafikale og digitale infrastruktur har stor betydning for bosætning og virksomhedsdrift i landdistrikterne. Den trafikale infrastruktur danner grundlaget for arbejdskraftens mobilitet og for en effektiv varetransport. Samtidig er en god digital infrastruktur blevet et lige så vigtigt parameter for bosætning og evt. hjemmearbejdspladser samt for både eksisterende og nye virksomheder.

Regeringen har derfor igangsat en række initiativer, der skal styrke både den trafikale og digitale infrastruktur, f.eks. gennem flere nedsættelser af færgetaksterne til øerne, permanent forhøjet befordringsfradrag for pendlere i yderkommuner og på øer samt initiativer, der skal bidrage til målsætningen om, at alle boliger og virksomheder senest i 2020 skal have adgang til en bredbåndsforbindelse med en hastighed på mindst 100 Mbit/s download samt 30 Mbit/s upload, og at der skal være adgang til god mobiltelefoni i hele Danmark, jf. figur 1 herunder.

Figur 1. Oversigt over regeringens væsentlige initiativer til at skabe vækst og udvikling i hele Danmark

VÆKST, BESKÆFTIGELSE OG ERHVERV

Erhvervslivet i landdistrikterne bidrager i høj grad til dansk økonomi, og de danske landdistrikter rummer store potentialer inden for landbrug, produktionserhverv, turisme og for mange nye og mindre virksomheder. Derfor er det vigtigt, at der er gode rammer for vækst og udvikling i hele Danmark.

Væksten pr. indbygger er steget i hele landet opdelt på kommunetyper siden 2010, og selv om kommuner længere væk fra de større byer har oplevet lidt mindre vækstrater, er forskellen i væksten mellem land- og bykommuner de senere år blevet mindre. Beskæftigelsen har generelt været stigende i hele Danmark de senere år, men der er fortsat kommuner, hvor beskæftigelsen har været faldende siden 2013, og hvor ledigheden fortsat er relativ høj.

For at styrke væksten og beskæftigelsen i hele Danmark har regeringen de senere år igangsat en række initiativer, jf. boksen herunder.

Væsentlige initiativer:

- Flytning og etablering af statslige arbejdspladser
- Revision af planloven 2017
- Styrket vilkår for iværksættervirksomheder, turisme, landbrug, produktionsvirksomheder mv.
- Afskaffelse af PSO-afgift
- Landdistriktsvækstpilotordningen og vækstlån

STATUS FOR VÆKST, BESKÆFTIGELSE OG ERHVERV

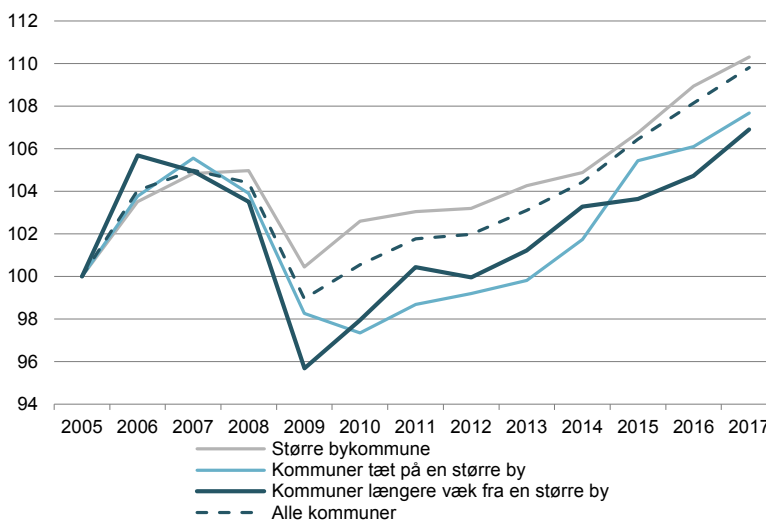
Her præsenteres en status for udviklingen i væksten, beskæftigelse og erhvervslivet i landdistrikterne.

Det er en international tendens, at BNP pr. indbygger generelt er højere i byerne end i landdistrikterne. Dette gælder også i Danmark.¹ BNP pr. indbygger i de danske kommuner er steget med ca. 10 pct. fra 2005 til 2017, jf. figur 2.1. Det svarer til en gennemsnitlig årlig vækstrate på 0,78 pct. Det ses også i særligt de større bykommuner, at BNP pr. indbygger er steget, mens stigningen har været lavest i kommuner længere væk fra en større by. Forskellen i væksten mellem de større bykommuner og kommuner længere væk fra en større by er imidlertid mindsket siden 2009.

¹ Kilde: Eurostat - Eurostat regional yearbook 2016. (GDP per inhabitant, by NUTS 2 regions).

Figur 2.1. Udvikling i real BNP pr. indbygger fordelt på kommunetype, 2005-2017 (kædede værdier)

Indeks (2005=100)

Anm.: BNP er opgjort på arbejdssted, mens indbyggertallet er opgjort på bopælsadresse. "Større bykommuner" består af kommuner med en eller flere byer på over 45.000 indbyggere. "Kommuner tæt på en større by" består af kommuner, som ikke har byer på over 45.000 indbyggere, og hvor medianborgeren har mindre end 30 min. til en by med over 45.000 indbyggere. "Kommuner længere væk fra en større by" består af kommuner, hvor kommunens største by er mindre end 45.000 indbyggere, og hvor medianborgeren har mere end 30 min. kørsel til en by på over 45.000 indbyggere. Det bemærkes, at BNP her er baseret på estimater. Ydermere er mellem 1,2 pct. og 4,3 pct. af det samlede BNP i perioden ikke tilskrevet en kommune, da produktionen har fundet sted uden for kommunerne.

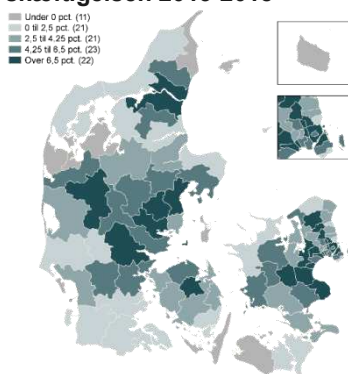
Kilde: Specialkørsel fra Danmark Statistik samt egne beregninger.

Det samme billede tegner sig til dels ift. beskæftigelsen, der i de senere år har været i fremgang i hele Danmark. Antallet af beskæftigede er historisk højt, og udviklingen dækker de fleste dele af landet. Således har 87 ud af 98 kommuner, der er spredt over hele landet, flere i beskæftigelse i 2018 sammenlignet med i 2013, jf. figur 2.2.

Fordeles beskæftigelsen på bystørrelse, ses samme udvikling som på landsplan. Efter flere års fald i beskæftigelsen har der siden 2013 været en stigning, jf. figur 2.4. Stigningen er dog størst i de større byer.

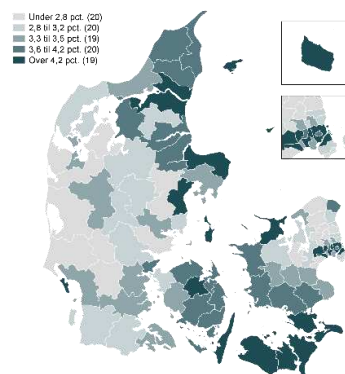
Ledigheden er ligeledes lav, dog med regionale forskelle, jf. figur 2.3. Ledigheden er specielt lav i mange vestjyske kommuner sammen med kommuner omkring København og Århus. Dele af Nordjylland og Storkøbenhavn, Sydvestsjælland og nogle af ø-kommunerne har, ligesom de fire største byer, en højere ledighed end i resten af landet.

Figur 2.2. Procentvis ændring i beskæftigelsen 2013-2018

Anm.: Beskæftigelsen er opgjort i fuldtidsansatte personer på baggrund af lønmodtagerbeskæftigelsen fordelt på bopælskommune. Beskæftigelsen er beregnet som et årsgennemsnit beregnet på månedsbasis. Kilde: Jobindsats.dk (Beskæftigelsesministeriet).

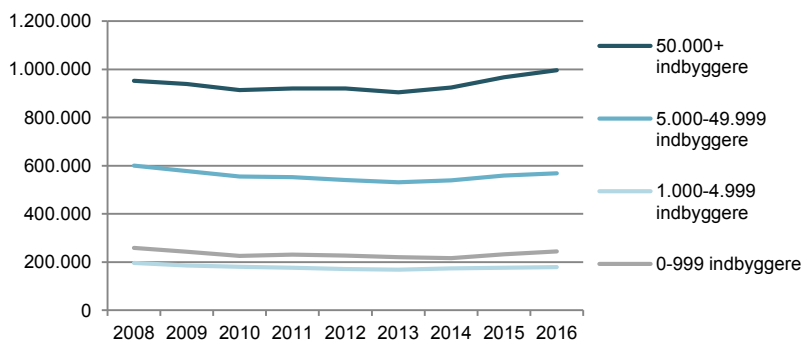
Figur 2.3. Ledighed, 2019

Anm.: Ledigheden er sæsonkorrigeret og i pct. af arbejdsstyrken. De ledige er opgjort som fuldtidsbruttoledige den 1. januar 2019. Kilde: Danmarks Statistik.

De 27 danske småøer er ligeledes præget af fremgangen i beskæftigelsesfrekvensen om. Fra 2013 til 2017 er beskæftigelsesfrekvensen på de 27 småøer steget fra 63,4 pct. til 67,8 pct. Dette er tæt på niveauet i ø-kommunerne, men stadig et stykke under landsgennemsnittet på 73,6 pct. Ledigheden i befolkningen på de 27 småøer faldt fra 5,7 pct. i 2013 til 3,5 pct. i 2017, hvilket er lavere end i både ø-kommunerne og i resten af landet.

Figur 2.4. Udvikling i antal årsværk fordelt på bystørrelse, 2008-2016

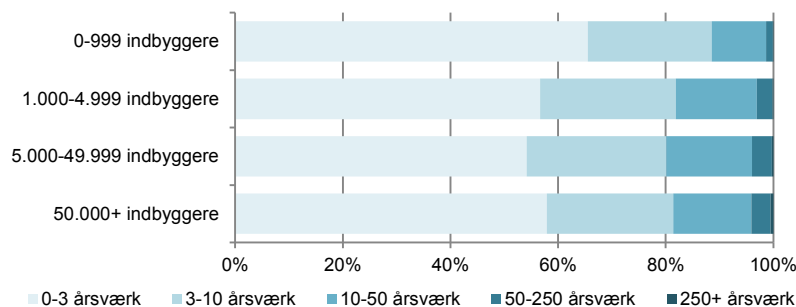

Anm.: Opgjort på arbejdssted. Årsværk i virksomheder, der ligger i en by, der i perioden skifter bystørrelse er udeladt. Kategorien "0-999" dækker udover byer også over bebyggelser og det åbne land.

Kilde: Danmarks Statistik samt egne beregninger.

Virksomheder med op til tre ansatte udgør en relativ stor del af virksomhederne i landdistrikterne og i de mindre byer, mens det i de mellemstore byer i højere grad er virksomheder med 3-250 ansatte. Store virksomheder, med mere end 250 ansatte, er placeret i hele landet, men mest udbredte i de store byer, jf. figur 2.5.

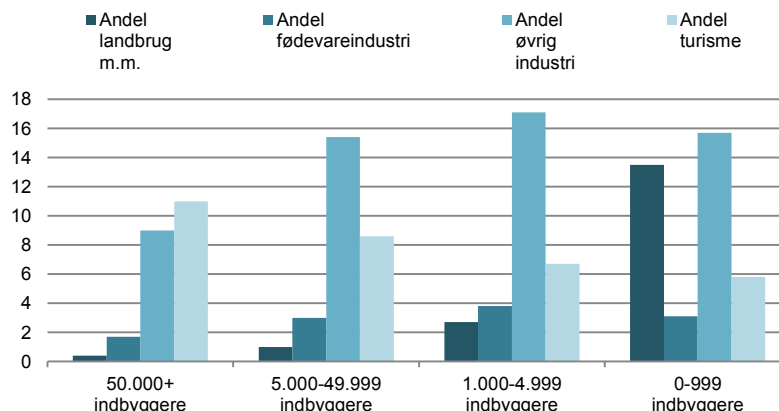
Figur 2.5. Andele af virksomheder fordelt på virksomhedsstørrelse og bystørrelse, 2016

Anm.: Opgjort på antal årsværk. Årsværk er inkl. alle ansættelsesforhold.
Kilde: Danmarks Statistik samt egne beregninger.

Brancherne landbrug, turisme og industri fylder meget i landdistrikterne. Fordeles disse brancher på bystørrelse, fremgår det, at industrien, inkl. fødevareindustrien, generelt udgør en større andel i de små og mellemstore byer, jf. figur 2.6. Beskæftigelsen i landbruget udgør 3 pct. af den private beskæftigelse i byer med 1.000-4.999 indbyggere, og 14 pct. i byer med under 1.000 indbyggere og det åbne land. Turisme udgør 6-7 pct. af den private beskæftigelse i byer med under 5.000 indbyggere og det åbne land. Alle brancherne skaber naturligvis også beskæftigelse i en rækkefølgehverv.

Figur 2.6. Udvalgte branchers andel af den private beskæftigelse (pct.), 2017

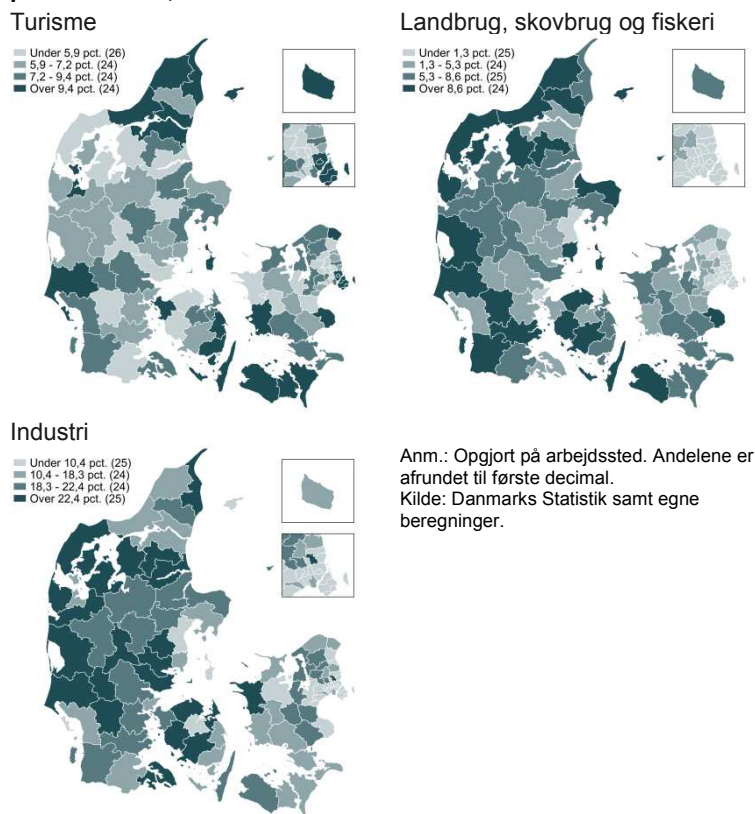

Anm.: Opgjort på arbejdssted som antal beskæftigede (personer) ift. den samlede private beskæftigelse, ultimo november.
Kilde: Danmarks Statistik samt egne beregninger.

Af figur 2.7 ses fordelingen af beskæftigede på de tre brancher på kommuneniveau. Industrien fylder mest i kommunerne i Vest- og Midtjylland og på store dele af Fyn med beskæftigelsesandele på over 22 pct. Landbrug, skovbrug og fiskeri udgør den næststørste andel af den private beskæftigelse, og udgør en stor andel i mange kommuner langs den jyske vestkyst. Enkelte kommuner har en forholdsvis stor andel af beskæftigede i turismebrancherne på over 12 pct. Det gælder særligt ø-kommunerne, København samt Lolland og Nyborg kommuner.

Figur 2.7 Udvalgte branchers andel af den private beskæftigelse fordelt på kommuner, 2017.

Turismen er et vigtigt erhverv i landdistrikterne, og kyst- og naturturisme, der er en typisk turismeform i kommuner langs kyster og længere væk fra de større byer, stod for knap halvdelen af det samlede turismeforbrug i 2017. Turisterne lægger også flere penge i Danmark. En kyst- og naturturist havde i 2014 et gennemsnitligt døgnforbrug på 490 kr. I 2017 var tallet steget til 770 kr.²

REGERINGENS INITIATIVER

For at sikre den positive udvikling og gode vilkår for vækst, beskæftigelse og erhverv i landdistrikterne har regeringen bl.a. foreslået og igangsat nedenstående initiativer.

Flytning og etablering af statslige arbejdspladser

Flytning og etablering af statslige arbejdspladser

For at skabe et Danmark i bedre balance har regeringen med to politiske planer (*Bedre Balance I og II*) besluttet at flytte og etablere næsten 8.000 statslige arbejdspladser i byer rundt om i landet.

² Det nationale turismeforum – Statusanalyse af turismens udvikling og konkurrenceevne (2018).

Planlov

Revision af planloven 2017

For at fjerne hindringer for erhvervslivet og skabe bedre vilkår for væksten i landdistrikterne har regeringen moderniseret planloven. Med moderniseringen har kommunerne fået øget råderum og nye muligheder i planlægningen. Blandt andet blev det muligt, at overflødiggjorte bygninger kan tages i brug til anden anvendelse, og der blev givet tilladelse til, at virksomheder på landet kan udvide eksisterende bygninger med op til 500 m² uden landzonetilladelse.

Små og mellemstore virksomheder og iværksætterinitiativer

Landdistriktsvækstpilotordningen

For at understøtte vækst i små og mellemstore virksomheder uden for de store byer har regeringen afsat 40 mio. kr. til Landdistriktsvækstpilotordningen over fire år. Analyser tyder på, at arbejdssteder, der ansætter den første akademiker, har en mere gunstig beskæftigelsesudvikling end sammenlignelige arbejdssteder, der ikke ansætter en akademiker. Ordningen giver tilskud til små og mellemstore virksomheder, der er beliggende i et landdistrikt og ønsker at ansætte en medarbejder med en videregående uddannelse i op til to år til et innovationsprojekt. Der er afsat 10 mio. kr. årligt fra 2016 til 2019 til ordningen. Der har været stor efterspørgsel på midlerne i både 2017 og 2018.

Styrkelse af iværksætterindsatsen på Lolland og Falster

Der er i finansloven for 2019 afsat 1,5 mio. kr. årligt i perioden 2019 til 2021 til samarbejde mellem erhvervsorganisationen Business Lolland-Falster og Roskilde Universitet til videreudvikling af den eksisterende iværksætterindsats på Lolland og Falster. Indsatsen skal bidrage til, at yderområderne får del i viden, vækst og beskæftigelse på samme niveau som i de store universitetsbyer.

Produktionsvirksomheder

Afskaffelse af PSO-afgiften

Danske virksomheder og husholdninger har siden 2000 betalt PSO-afgift på elforbrug. Afgiften har finansieret tilskud til vedvarende energi som vindmølleelektricitet, VE-anlæg, decentrale kraftvarmeværker mv. I 2016 blev *Aftale om afskaffelse af PSO-afgiften* indgået. Med aftalen udfases PSO-afgiften gradvist i perioden 2017-2022. PSO-udgifterne til vedvarende energi flyttes i stedet gradvist over på finansloven. Afskaffelsen af PSO-afgiften frem mod 2022 reducerer virksomhedernes udgifter til elektricitet og forbedrer dermed erhvervslivets konkurrencevilkår. Lempelsen udgør ca. 3,7 mia. kr. i 2022. Det vil gavne et bredt udsnit af danske virksomheder, herunder især produktionserhverv som industrivirksomheder.

Landbrug

Fødevarer- og landbrugspakken

Regeringen indgik i december 2015 *Aftale om Fødevarer- og landbrugspakke*. Aftalen afvikler en række barrierer for udvidelse af råvaregrundlaget og øget produktion. Pakken indeholder 30 initiativer inden for fem hovedområder: Bæredygtigt grundlag, øget råvaregrundlag, styrket konkurrenceevne, udvikling af fremtidens fødevarerproduktion og fremsynet eksportindsats.

Multifunktionel jordfordelingsfond med fokus på miljø, klima og natur
Regeringen har med *Hjælpepakke til Landbruget* etableret en jordfordelingsfond, der kan have positive effekter på miljø, natur og klima. Fonden kan afholde udgifter inden for en samlet ramme på 150 mio. kr. i perioden 2018 til 2022. Jordfordelingsfondens formål er, primært gennem køb og salg af jordlodder, at gennemføre multifunktionel jordfordeling. Multifunktionel jordfordeling sammentænker landbrugsproduktion med bl.a. biodiversitet, klimagasreduktion, klimatilpasning, ammoniakudfordring, kvælstofreduktion, friluftsliv samt landdistriktsudvikling.

Ekspertgruppe med fokus på landbrugets økonomi
Et andet led i *Hjælpepakke til Landbruget* er nedsættelsen af en ekspertgruppe med fokus på landbrugets økonomi. Ekspertgruppen skal nedsættes med henblik på at udarbejde anbefalinger til, hvordan man fremadrettet kan sikre et mere strukturelt stabilt landbrugserhverv, som selvstændigt kan håndtere tilbagevendende konjunkturudsving og finansielle udfordringer.

Tørketiltag
I sommeren 2018 blev der gennemført en række tørketiltag, der indeholdte reguleringsmæssige elementer, såsom en lavere grovfoderandel i økologisk foder til malkekvæg og udskydelse af etableringsfrister for efterafgrøder, samt økonomiske tiltag ifm. *Hjælpepakke til Landbruget*, såsom fritagelse for produktionsafgift i 2019. Formålet var dels at lempe reguleringen midlertidigt for erhvervet, så landmændene fik øget mulighed for at erhverve sig foder og øget fleksibilitet, dels at sikre en større økonomisk robusthed i erhvervet.

Bedre mulighed for generationsskifte i landbruget
Med finansloven for 2019 er der skabt bedre muligheder for generationsskifte for unge landmænd, da der indføres en såkaldt sælgerpantebrevsmodel ved salg af blandt andet landbrug, hvor op til 10 pct. af købssummen kan genbringes i den solgte erhvervsejendom. Der afsættes 70 mio. kr. i 2020, 60 mio. kr. i 2021 og 55 mio. kr. i 2022 til udmøntning af modellen. Den varige udgift er 35 mio. kr. Lovforslag om indførelse af pantebrevsmodel fremsættes i indeværende folketingssamling. De nye regler skal have virkning for afståelse af fast ejendom, der sker den 1. januar 2020 eller senere.

Afskaffelse af foderfosfatafgiften
Foderfosfatafgiften afskaffes den 1. juli 2019, hvilket forventes at medføre en umiddelbar besparelse for erhvervslivet på ca. 50 mio. kr. i 2020 faldende til ca. 15 mio. kr. varigt, som umiddelbart forventes at komme landbruget til gode. Forslaget vil dermed forbedre vilkårene for landbruget.

Turismeinitiativer

Midler til destinationsudvikling i ø-kommuner
Under Danmarks Erhvervsfremmebestyrelse er der øremærket midler til lokale og tværgående turismeprojekter. 40 mio. kr. udmøntes i en destinationsudviklingspulje, der er forbeholdt destinationselskaber. 10 mio. kr. udmøntes i puljen for lokal og tværgående turismeudvikling, der er tiltænkt projekter inden for lokal og tværgående turismeudvikling, herunder bl.a. destinationsudvikling i ø-kommuner.

Lempet elvarmeafgift til sommerhuse
Elvarmeordningen fra helårsboliger udbredes pr. 1. februar 2019 til også at gælde for sommerhuse. Det skønnes med stor usikkerhed, at ejerne af ca.

40.000 sommerhuse kan blive omfattet af den lempede elvarmeafgift, samt at den gennemsnitlige lempelse vil udgøre i størrelsesordenen 3.000 kr., inkl. moms, årligt pr. sommerhus. Forslaget kan gøre det billigere at være sommerhusejer og gøre det billigere at leje sommerhus, hvilket kan indebære øget aktivitet i turismeerhvervet og landdistriktskommuner, særligt i de perioder af året, hvor forbruget af el og varme er højt, hvilket typisk vil være i lavsæsonen.

Nationale cykelruter

Der er afsat 2,6 mio. kr. til styrkelse af nationale cykelruter, der omfatter en gennemgang og forbedring af skiltningen langs ruterne. Med en styrkelse af de nationale cykelruter forbedres forholdene for cykelturisme.

Aftale om udlæg af sommerhusområder og styrket naturhensyn

Som opfølgning på revisionen af planloven, og for at give bedre muligheder for turismeerhvervet, er der i december 2018 indgået *Aftale om udlæg af sommerhusområder og styrket naturhensyn*. Med aftalen får 20 kystkommuner mulighed for at udlægge i alt 2.187 nye sommerhusgrunde. Samtidig sker der en tilbageførsel af i alt 1.437 ubebyggede sommerhusgrunde.

Modernisering af campingreglementet

Camping er den mest udbredte ferieform i Danmark og skaber liv og arbejdspladser i alle dele af landet. For at give danske campingpladser bedre udviklingsmuligheder indgik regeringen og Dansk Folkeparti i januar 2019 en aftale om modernisering af campingreglementet. Det nye campingreglement, der trådte i kraft den 31. marts 2019, giver blandt andet campingpladser uden for strandbeskyttelseslinjen og klitfredede områder mulighed for at opstille flere, større og højere hytter og skaber bedre mulighed for at etablere alternative ferieboliger, såsom trætophuler, campingværelser, sammenbyggede hytter og internt forbundne hytter.

Nyt erhvervsfremmesystem

Decentralt erhvervsfremmesystem

Erhvervsfremmereformen, der trådte i kraft 1. januar 2019, har til formål at skabe et forenklet og mere efterspørgselsorienteret erhvervsfremmesystem med fokus på kvalitet og sammenhæng i ydelserne for iværksættere og virksomheder. Med forenklingen reduceres de administrative niveauer med ansvar for erhvervsfremme, herunder turisme, fra tre til to niveauer – et statsligt niveau og et decentralt niveau. Det betyder, at kommunernes rolle og indflydelse på erhvervsfremmeindsatsen øges markant. Væksthusene er omdannet til tværkommunale erhvervshuse, der kan vejlede alle virksomheder frem for kun vækstvirksomheder, og den kommunale turismefremmeindsats skal frem mod 2020 konsolideres i 15-25 destinationsselskaber.

Danmarks Erhvervsfremmebestyrelse, der erstatter de regionale vækstfora og Danmarks Vækstråd, er blandt andet etableret med henblik på at sikre en lokalt forankret indsats på tværs af landet. Derfor er kommunerne og erhvervslivet stærkt repræsenteret i bestyrelsen. Erhvervsfremmebestyrelsen udarbejder en samlet strategi for den decentrale erhvervsfremmeindsats, der understøtter en sammenhængende indsats på tværs af landet til gavn for virksomheder i hele Danmark.

Strategien indeholder regionale kapitler, der udarbejdes med bidrag fra de tværkommunale erhvervshuse. Med strategien som ramme igangsætter og finansierer erhvervsfremmebestyrelsen decentrale erhvervsfremmeindsatser,

der tager højde for forskelle i de regionale og lokale erhvervmæssige udfordringer, muligheder og prioriteter. Erhvervsfremmebestyrelsen råder årligt over ca. 345 mio. kr. afsat på finansloven samt midler fra EU's Regionalfond og Socialfond, der i perioden 2014 til 2021 udgør ca. 3 mia. kr.

EU-programmer

EU's Landdistriktsprogram

Der er afsat ca. 8,9 mia. kr. i Landdistriktsprogrammet under EU's fælles landbrugspolitik (CAP) i perioden 2014 til 2020. Det overordnede mål med landdistriktsprogrammet, som primært forvaltes under Miljø- og Fødevarerministeriet, er blandt andet at fremme landbrugets konkurrenceevne, en bæredygtig forvaltning af naturressourcer og forbedre levevilkårene i landdistrikterne mv.

Lokale aktionsgrupper (LAG) og lokale aktionsgrupper i fiskeriområder (FLAG)

Formålet med LAG-ordningen under Landdistriktsprogrammet er at bidrage til at skabe arbejdspladser samt vækst og udvikling i landdistrikterne. Det sker både gennem støtte til udvikling af virksomheder og gennem støtte til forbedring af levevilkårene. Der er etableret 26 lokale aktionsgrupper, som omfatter 56 kommuner samt de 27 småøer. Der er til LAG-ordningen afsat 63 mio. kr. årligt i perioden 2017 til 2020.

Formålet med FLAG-ordningen er primært at styrke den erhvervsrettede udvikling inden for den maritime økonomi og diversificering af denne i fiskeriområderne. For begge ordninger gælder, at der skabes ny økonomisk omsætning i virksomhederne, ligesom der skabes og fastholdes jobs. Der støttes virksomheder med op til 49 medarbejdere og med en omsætning på op til 10 mio. euro. Der er etableret ti lokale fiskeriaktionsgrupper, som omfatter 16 kommuner samt de 27 småøer. Der er afsat 17,2 mio. kr. årligt til FLAG-ordningen i perioden 2018 til 2020.

UDDANNELSE

Uddannelse har stor betydning for virksomheders adgang til kvalificeret arbejdskraft. Gode uddannelsesmuligheder og et højt uddannelsesniveau øger produktiviteten og er en forudsætning for vækst og velstand i et område. Uddannelsesmuligheder har samtidig indflydelse på fremtidig bosætning, idet mange unge er tilbøjelige til at flytte i forbindelse med studier.

Derfor er adgangen til uddannelse i hele landet vigtig for at tiltrække og fastholde unge, men også for at gøre landdistrikterne mere attraktive at bosætte sig i.

Siden 2013 er uddannelsesniveaulet i Danmark steget på landsplan, men udviklingen er geografisk ujævnt fordelt. Samtidig er der en lidt større andel af indbyggerne i landdistrikterne, der har en erhvervsuddannelse end i de øvrige dele af landet. Det er positivt og i tråd med regeringens ambition om at flere unge vælger en erhvervsuddannelse.

For at styrke adgangen til gode uddannelses tilbud i hele Danmark har regeringen de senere år igangsat en række initiativer, jf. boksen herunder.

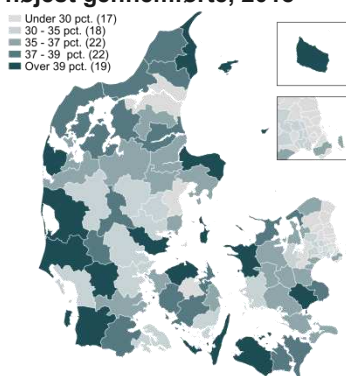
Væsentlige initiativer:

- Etablering af 10 nye lokale uddannelsesstationer
- Tilskud til nye uddannelsessatellitter af erhvervsrettede uddannelser
- Særtilskud til små erhvervsskoler i tyndt befolkede områder
- Midlertidigt løft af tilskuddet til gymnasier i tyndt befolkede områder

STATUS FOR UDDANNELSESNIVEAU

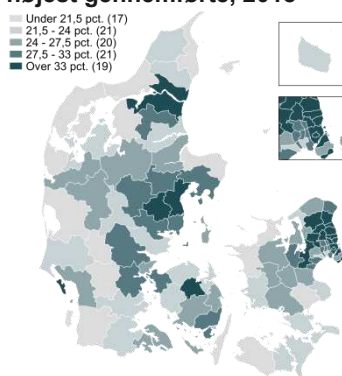
I mange jyske kommuner uden for de større byer er andelen af befolkningen med en erhvervsuddannelse større end i resten af landet. Det gælder ligeledes Lolland, Nordfyns, Kalundborg, Faxe og Bornholms kommuner, jf. figur 3.1. Det er primært i de store byer, at andelen af befolkningen med en videregående uddannelse er høj, jf. figur 3.2.

Figur 3.1. Andel af befolkningen i den arbejdsdygtige alder med en erhvervsfaglig uddannelse som den højst gennemførte, 2018

Anm.: Arbejdsdygtig alder er 15-69 år.
Kilde: Danmarks Statistik samt egne beregninger.

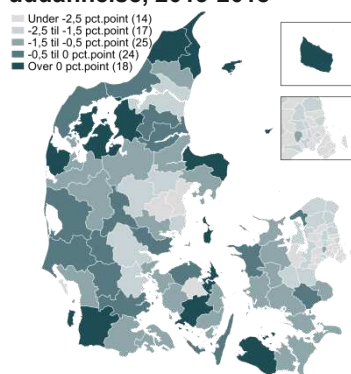
Figur 3.2. Andel af befolkningen i den arbejdsdygtige alder med en videregående uddannelse som den højst gennemførte, 2018

Anm.: Arbejdsdygtig alder er 15-69 år.
Kilde: Danmarks Statistik samt egne beregninger.

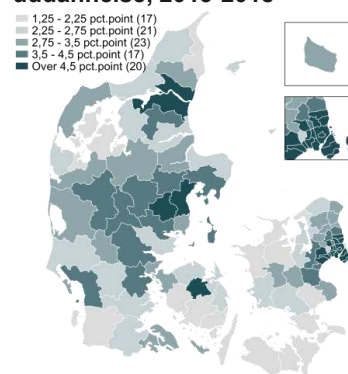
Fra 2013 til 2018 er andelen af befolkningen med en erhvervsfaglig uddannelse faldet i størstedelen af kommunerne. I 18 kommuner er andelen steget, og disse kommuner er typisk beliggende længere væk fra de større byer, jf. figur 3.3. I samme periode er andelen af befolkningen med en videregående uddannelse som den højst fuldførte steget i samtlige kommuner, jf. figur 3.4. Udviklingen er dog ujævnt fordelt, og stigningen er størst i de større bykommuner samt omkringliggende kommuner.

Figur 3.3. Udvikling i andelen af befolkningen med en erhvervsfaglig uddannelse, 2013-2018

Anm.: Andelen af personer i den arbejdsdygtige alder (15-69 år). Udvikling i andelen er opgjort i procent point.
Kilde: Danmarks Statistik samt egne beregninger.

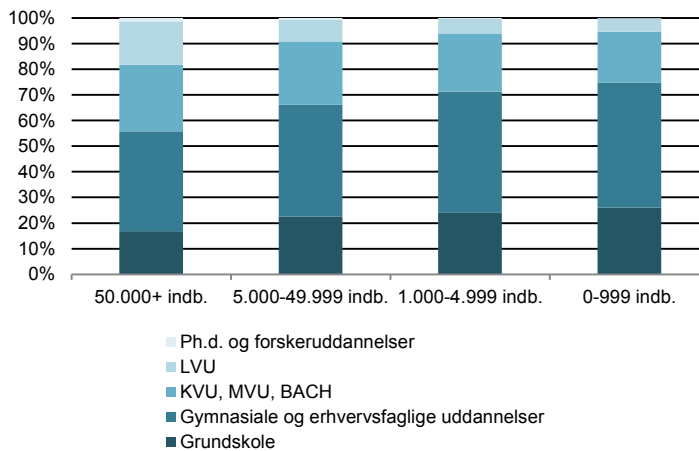
Figur 3.4. Udvikling i andelen af befolkningen med en videregående uddannelse, 2013-2018

Anm.: Andelen af personer i den arbejdsdygtige alder (15-69 år). Udvikling i andelen er opgjort i procent point.
Kilde: Danmarks Statistik samt egne beregninger.

Uddannelsesniveaue er generelt en anelse lavere i de mindre byer end i de større, jf. figur 3.5. Tendensen dækker over, at de beskæftigede bosiddende i mindre byer oftere har en grundskoleuddannelse som den højst fuldførte, mens personer med lang videregående uddannelse oftere er bosat i de større byer.

Figur 3.5. Fordeling af højest fuldførte uddannelse blandt de beskæftigede i forskellige bystørrelser, 2017

Anm.: Opgjort på bopælsadresse med udgangspunkt i den registerbaserede arbejdsstyrkestatistik. Uddannelserne er grupperet efter DISCED.
Kilde: Danmarks Statistik samt egne beregninger.

REGERINGENS INITIATIVER

For at sikre gode rammer for uddannelser i hele landet, således at man også fremover kan uddanne sig andre steder end i de store byer, har regeringen bl.a. foreslået og igangsat nedenstående initiativer.

Grundskole og ungdomsuddannelser

Gymnasier i tyndt befolkede områder

Der er i finansloven for 2019 afsat 10 mio. kr. årligt i perioden 2019 til 2022 til et midlertidigt løft af tilskuddet til gymnasier med færre end 430 stx-årselever, og hvor institutionens elever ville få mere end 20 km. til det nærmeste gymnasium, hvis uddannelsesstilbuddet på institutionen faldt bort. Formålet er at understøtte almene gymnasier beliggende i tyndt befolkede områder og at understøtte et bredt geografisk udbud af gymnasier.

Geografisk skoletilskud til efterskoler

I forbindelse med finansloven for 2019 er der oprettet et nyt geografisk skoletilskud til efterskolerne. Det nye grundtilskud udgør knap 45 mio. kr. årligt. Tilskuddet finansieres via en omlægning af de eksisterende tilskud. Omlægningen er sket på baggrund af efterspørgsel fra sektoren. Formålet med forslaget er at øge det økonomiske råderum for mindre efterskoler og hermed styrke grundlaget for efterskoler af forskellig størrelse i hele landet. Der er i februar 2019 indføjet en hjemmel til det geografiske skoletilskud i lov om efterskoler og frie fagskoler. Loven trådte i kraft den 1. marts 2019.

Erhvervsuddannelser

Tilskud til nye uddannelsessatellitter af erhvervsrettede uddannelser

I forbindelse med udspillet *Mod på livet – vejene til uddannelse og job* foreslår regeringen, at der afsættes 25 mio. kr. i alt i perioden 2019 til 2021 til nye uddannelsessatellitter af erhvervsrettede uddannelser. Pengene skal gå til, at uddannelsessteder kan få dækket deres etableringsomkostninger til at starte en ny satellit, herunder nye linjer af erhvervsuddannelser eller erhvervs-gymnasiale uddannelser. Formålet med initiativet er at bringe erhvervsuddannel-

serne og de erhvervsgymnasiale uddannelser tættere på de unge, så de unge får lettere ved at begynde på en erhvervsrettet uddannelse i de egne, hvor der ikke findes udbud i forvejen.

Særtilskud til små erhvervsskoler i tyndt befolkede områder

I forbindelse med *Aftale om Fra folkeskole til faglært – Erhvervsuddannelser til fremtiden* er der afsat 10 mio. kr. i 2019 til et særtilskud til små erhvervsskoler, der modtager udkanttilskud, og som har under 450 årselever, samt 10 mio. kr. i reserve i perioden 2020 til 2022 til at øge udbuddet af erhvervsuddannelser i tyndt befolkede områder. Det skal være mere attraktivt for de unge at flytte til erhvervsskoler, der ligger i tyndt befolkede områder samt være muligt at opretholde flere uddannelsesstilbud og skabe en større mobilitet.

Fleksible regler for udbud af erhvervsuddannelser og erhvervsgymnasiale uddannelser

I udspillet *Færre regler og mindre bureaukrati* foreslår regeringen at etablere mere fleksible regler for udbud af ungdomsuddannelser, så det bliver muligt at udbyde erhvervsuddannelser og erhvervsgymnasiale uddannelser på almene offentlige og private gymnasiale institutioner i de egne, hvor der ikke findes et tilsvarende udbud i forvejen. Formålet er at udbrede den geografiske dækning af erhvervsuddannelserne og de erhvervsgymnasiale uddannelser.

Bedre geografisk dækning af social- og sundhedsuddannelserne

Der er i finansloven for 2019 afsat 1,5 mio. kr. i 2021 og 3 mio. kr. i 2022 til etableringstilskud til nye satellitter med henblik på en bedre geografisk dækning af social- og sundhedsuddannelser i områder, hvor dækningen i dag er mangelfuld på grund af afstandsforholdene. Formålet er at undgå, at afstand til nærmeste social- og sundhedsuddannelse opleves som en barriere for kommende elever. Bedre muligheder for at social- og sundhedsskoler kan etablere grundforløbsafdelinger i form af satellitafdelinger i områder med mere spredt dækning kan også medvirke til at styrke søgningen til uddannelserne.

Videregående uddannelser

Nye uddannelsesstationer

Muligheden for etablering af uddannelsesstationer for professionshøjskoler, erhvervsakademier og de maritime uddannelsesinstitutioner blev indført som en forsøgsordning i 2017 og frem til 2021. En uddannelsesstation er en lokal afdeling af et eksisterende uddannelsesudbud, hvor op til halvdelen af den teoretiske del af uddannelsen kan gennemføres. Uddannelsesinstitutioner kan løbende indsende ansøgninger om godkendelse af nye uddannelsesstationer. Formålet er at styrke adgangen til videregående uddannelse og kvalificeret arbejdskraft i hele landet.

Særlig indsats for bedre uddannelser i Region Sjælland

Med finansloven for 2019 afsættes der ekstraordinært 10 mio. kr. i 2019 og 2,5 mio. kr. årligt i perioden 2019 til 2022 til Professionshøjskolen Absalon med henblik på at understøtte udviklingen af nye uddannelsesmuligheder og understøtte etablering af laboratoriefaciliteter, indkøb af udstyr mv. på eksisterende uddannelser i Region Sjælland, f.eks. inden for diplomingeniørområdet.

Uddannelse af fængselsbetjente i Vestdanmark

Med finansloven for 2019 etableres der en uddannelsessatellit for fængselsbetjente i det vestlige Danmark med plads til ca. 50 studerende årligt. Der afsættes 49,1 mio. kr. i 2019 og 21,2 mio. kr. årligt fra 2020 til 2022. Etablering af en uddannelsessatellit i Vestdanmark har til formål at styrke

kriminalforsorgens muligheder for rekruttering af fængselsbetjente og dermed forbedre muligheden for at imødekomme behovet for at uddanne nye fængselsbetjente i fremtiden.

BOSÆTNING

Det har stor betydning for et områdes fortsatte udvikling og virksomhedernes fortsatte adgang til arbejdskraft, at der er attraktive boliger og bymiljøer i landdistrikterne, som kan tiltrække nye borgere. Der skal derfor være gode vilkår for at bo både i det åbne land og i de større og mindre byer. Det skal være attraktivt for unge, familier og ældre at bo og bosætte sig i landdistrikterne. Det højner også attraktionsværdien, at der ikke ligger ubeboede eller faldende huse i lokalområdet.

Selvom urbaniseringen er tiltagende i Danmark, er vi stadig mindre urbaniseret end EU-landenes gennemsnit. Til gengæld er urbaniseringsgraden steget mere i Danmark end gennemsnittet af EU-lande de senere år. I løbet af de seneste fem år har ca. tre ud af fire kommuner oplevet en stigning i befolkningstallet, men i de seneste par år er der igen lidt flere kommuner, der har oplevet et mindre fald i befolkningstallet.

Udviklingen dækker ofte over forskydninger internt i kommunen, hvor de større byer bliver større, mens de mindre byer oplever svagere vækst i indbyggertallet. Men selv på de mindre øer er der nu fremgang i indbyggertallet.

For at gøre landsbyer og landdistrikter mere attraktive for bosætning har regeringen de senere år igangsat en række initiativer, jf. boksen herunder.

Væsentlige initiativer:

- Revision af planloven 2017
- Landsbypulje til bl.a. nedrivning
- Strategisk planlægning for landsbyer
- Ø-fradrag

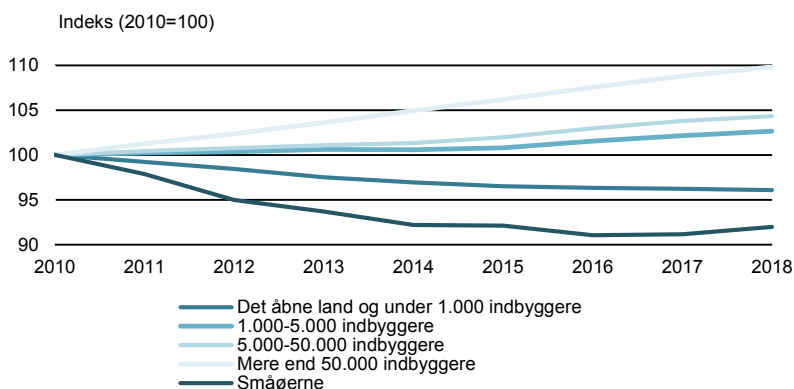
STATUS FOR UDVIKLINGEN I BOSÆTNINGEN – DEMOGRAFI OG BOLIGER

I det følgende afsnit præsenteres en række tal, der giver et overblik over status og udvikling for demografi og boligmarked i landdistrikterne.

Siden 2010 er Danmarks befolkningstal vokset med ca. 270.000. Det er primært hovedstadsområdet og de større byer, der har oplevet befolkningsvæksten, jf. figur 4.1. I de senere år er udviklingen dog mere positiv i samtlige bystørrelser. Der er dog stadig et faldende befolkningstal i byer under 1.000 indbyggere, jf. figur 4.1.

Det samlede befolkningstal på de små danske øer er 4.532. Øerne har over en længere periode oplevet et fald i befolkningstallet. De sidste fem år har det samlede befolkningstal ligget på et mere stabilt niveau, og siden 2016 har der været fremgang i indbyggertallet på de danske småøer.

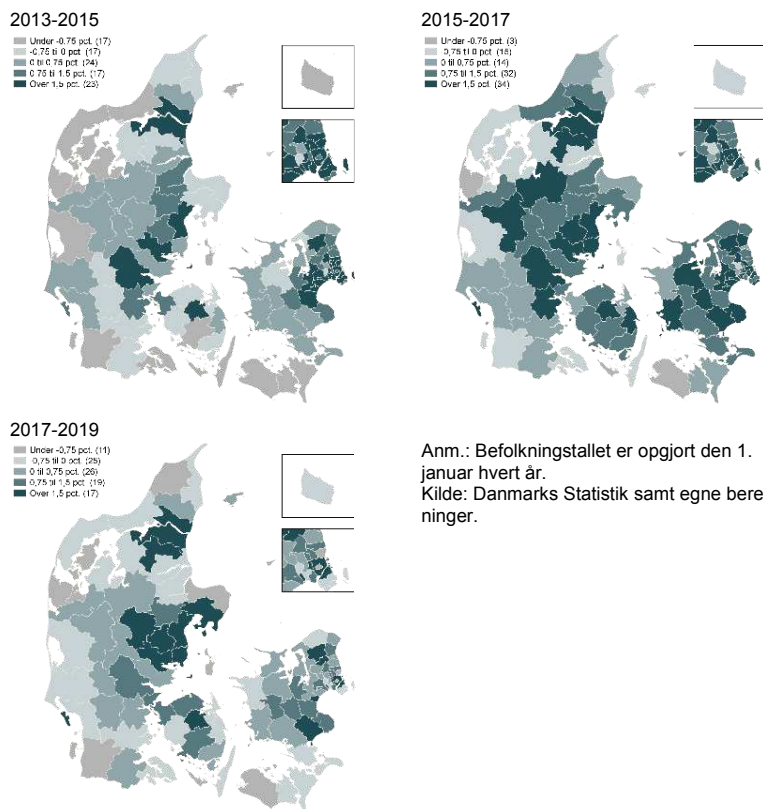
Figur 4.1. Udvikling i befolkningstal fordelt på bystørrelse 2010-2018

Anm.: Befolkningstallet er opgjort d. 1. januar hvert år. Kategorierne er inddelt efter befolkningstallet i byer i 2018. Byafgrænsninger følger Danmarks Statistiks.
Kilde: Danmarks Statistik samt egne beregninger.

Fra 2013 til 2015 faldt befolkningstallet i ca. 1/3 af de danske kommuner. Udviklingen i de efterfølgende år var mere positiv, hvor færre kommuner oplevede befolkningstilbagegang. Udviklingen i de seneste to år tyder dog på, at flere kommuner igen har haft tilbagegang i befolkningstallet, jf. figur 4.2. Det er hovedsageligt områder længere væk fra de større byer, der har oplevet et fald, mens de større byområder har oplevet den største stigning.

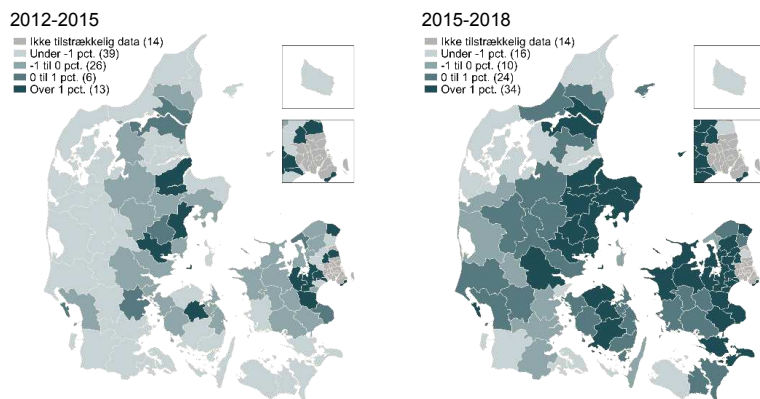
Figur 4.2. Udvikling i befolkningstal på kommuneniveau, 2013-2019

Mange kommuner havde et fald i befolkningstallet i byer under 5.000 indbyggere og det åbne land fra 2012 til 2015. I de senere år er billedet dog mere positivt, og indbyggertallet i byer under 5.000 og det åbne land er steget i

flertallet af kommunerne siden 2015. De positive tendenser sker særligt i kommuner, der ligger i umiddelbar nærhed af de større byer, jf. figur 4.3.

Figur 4.3. Udvikling i befolkningstal i byer under 5.000 indbyggere inden for hver kommune, 2012-2018

Anm.: Kortene viser udviklingen i befolkningstallet i byer med mindre end 5.000 indbyggere og det åbne land i hver kommune. Byer, der havde mindre end 5.000 indbyggere i 2018, er inkluderet i analysen. Kommuner med færre end 500 personer i kategorien er udeladt. Befolkningstallet er opgjort den 1. januar hvert år.

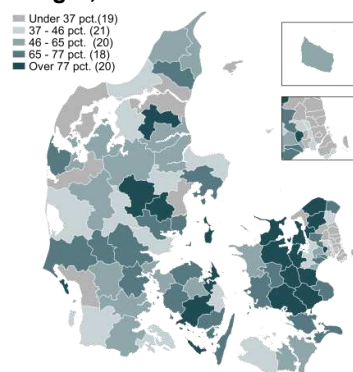
Kilde: Danmarks Statistik samt egne beregninger.

Befolkningstilbagegangen i de kommuner, der har mistet borgere siden 2014, er drevet af både fraflytning og fødselsunderskud. Det er primært de unge, der flytter, og de vælger typisk at flytte mod uddannelsesstationer og de større byer. Børnefamilier og andre i den erhvervsaktive alder flytter i højere grad fra de store byer og til kommuner i hele landet.

Boligmarkedet er en god indikator for et områdes udvikling. Antallet af solgte boliger er steget i alle landets kommuner siden 2013, og langt størstedelen af kommunerne har oplevet en stigning på mere end 40 pct., jf. figur 4.4.

Der er fortsat en udfordring med ubeboede boliger i landdistrikterne. Specielt i Nordvestjylland og på øerne er en større del af boligmassen ubeboet, jf. figur 4.5.

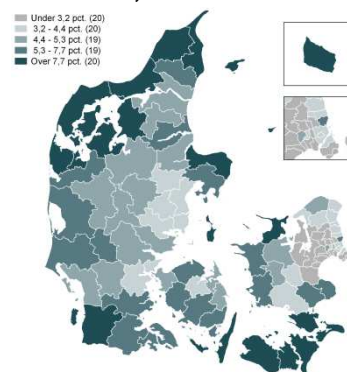
Figur 4.4. Udvikling i antal solgte boliger, 2013-2018

Anm.: Solgte boliger er opgjort som årligt antal solgte parcel-/rækkehuse og ejerlejligheder.

Kilde: Realkreditrådets boligmarkedsstatistik.

Figur 4.5. Andel af boligmassen, der er ubeboet, 2018

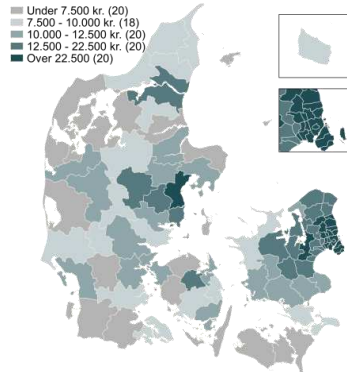

Anm.: Ubeboede boliger defineres som boliger uden tilknyttet CPR-nummer opgjort den 1. januar. Statistikken er baseret på Bygnings- og Boligregisteret (BBR) og det Centrale Personregister (CPR).

Kilde: Danmarks Statistik samt egne beregninger.

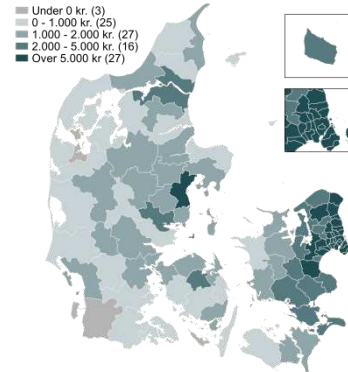
Den gennemsnitlige kvadratmeterpris er meget lavere i kommuner længere væk fra de større byer, jf. figur 4.6. De sidste fem år er kvadratmeterprisen steget i langt de fleste kommuner, men enkelte kommuner har oplevet et fald, jf. figur 4.7. Kvadratmeterprisen er steget mest i og omkring de store byer.

Figur 4.6. Kvadratmeterpris (kr.) på kommuneniveau, 2018

Anm.: Kvadratmeterpriserne er beregnet som vægtet gennemsnit på realiserede handler for parcel-/rækkehuse og lejligheder i for de fire kvartaler i det pågældende år.
Kilde: Realkreditrådets boligmarkedsstatistik.

Figur 4.7. Udviklingen i kvadratmeterpris (kr.) på kommuneniveau, 2013-2018

Anm.: Beregnet som et vægtet gennemsnit for realiserede handler for parcel-/rækkehuse og lejligheder for de fire kvartaler i de pågældende år.
Kilde: Realkreditrådets boligmarkedsstatistik.

REGERINGENS INITIATIVER

For at sikre fortsat gode rammer for at bo og leve i hele Danmark har regeringen bl.a. foreslået og igangsat nedenstående initiativer.

Boligmarked

Landsbypuljen

Som opfølgning på anbefalingerne fra Udvalget om levedygtige landsbyer blev det med finansloven for 2019 besluttet at omprioritere 330 mio. kr. fra byfornyelsen til en Landsbypulje målrettet de mindre byer under 4.000 indbyggere, der bl.a. kan anvendes til statslig medfinansiering af nedrivning. Det indebærer, at bevillingen til den nye Landsbypulje samlet bliver 126 mio. kr. i 2019, 143 mio. kr. i 2020, 85 mio. kr. i 2021 og 95 mio. kr. i 2022.

Udvidelse af flexboligordningen

Flexboligordningen er en del af indsatsen for at sikre vækst i hele landet, ved at flere tiloversblevne helårsboliger også kan benyttes til fritidsformål. På den måde kan landets kommuner mindske antallet af tomme helårsboliger, der står og forfalder, i de områder, hvor der er et betydeligt overskud af helårsboliger. Regeringen har udvidet flexboligordningen, så det i dag er muligt at meddele flexboligtilladelse, der følger boligen frem for ejeren.

Anmeldelse før udlejning af tomme boliger

Der er indgået politisk aftale om en anmeldelsesordning, der indebærer, at en udlejer af boliger, der er opført for mere end 40 år siden, og som ikke har været udlejet i et år, skal underrette kommunen senest 30 dage før, lejeren flytter ind. Det giver kommunen mulighed for at besigtige og evt. kondemnere boligen, før boligen bliver beboet. Det er frivilligt for kommuner, om de vil

indføre ordningen. Kommunerne har haft vanskeligt ved at forhindre, at huse, der er i meget dårlig stand, bliver udlejet til beboelse. Med ordningen får kommunerne mulighed for at gribe ind, inden der flytter en lejer ind i et ubeboeligt lejemål.

Øget grænse for realkreditbelåning af fritidshuse

Regeringen hævede pr. 1. maj 2017 grænsen for realkreditbelåning af sommerhuse fra 60 pct. til 75 pct. med henblik på skabe et mere aktivt sommerhusmarked, hvilket i høj grad kommer landdistrikterne til gode. Realkreditbelåning er typisk billigere end andre former for finansiering, og dermed gør den øgede belåningsgrænse det billigere at finansiere sommerhuse. Det kan konstateres, at antallet af solgte sommerhuse er steget betydeligt efter at belåningsgrænsen er hævet, og der blev eksempelvis solgt cirka 20 pct. flere sommerhuse i 2018 sammenlignet med 2016.

Planlov

Revision af planloven 2017

I 2017 blev planlovens landzoneregler gjort mere fleksible, så der er bedre mulighed for at drive virksomhed, arbejde og bo i landdistrikterne. Borgerne har fået mulighed for uden landzonetilladelse at indrette én bolig i alle overflødiggjorte bygninger i landzone, f.eks. nedlagte mejerier og skoler. De kan også om- eller tilbygge deres helårshuse op til 500 m² uden landzonetilladelse. Desuden har pensionister fået ret til at bo i deres sommerhus hele året efter et års forudgående ejerskab, uanset om sommerhuset ligger i et sommerhusområde eller i landzone. Planlovens mulighed for, at ejere af helårsegenede sommerhuse i sommerhusområder på de små øer kan udleje sommerhuset til helårsbeboelse, omfatter nu ud over de 27 småøer også Læsø Kommune.

Omplacering af boliger i det åbne land.

På baggrund af en anbefaling fra Udvalget for levedygtige landsbyer har regeringen nedsat en tværministeriel arbejdsgruppe, der skal udarbejde en model for omplacering af boliger i det åbne land samt indsatser i rekonstruktionsområder. Formålet er at skabe færre, men bedre og mere attraktive boliger i landdistrikterne, som kan fastholde de aktuelt bosiddende og samtidig tiltrække nye tilflyttere.

Strategisk planlægning for landsbyer

På baggrund af en anbefaling fra Udvalget for levedygtige landsbyer er kommunerne via planloven blevet forpligtet til at planlægge mere strategisk for deres landsbyer. Det overordnede formål med lovændringen er at fastholde kommunernes fokus på at skabe levedygtige landsbyer, og kommunerne kan f.eks. tage stilling til, hvilke landdistrikter i kommunerne der har brug for bestemte udviklingstiltag, og hvordan man fra kommunal side vil prioritere f.eks. placering af kommunale servicetilbud via den kommunale planlægning. Loven er trådt i kraft 1. januar 2019.

Øer

Tilskud til vanskeligt stillede ø-kommuner

Der er på finansloven for 2019 afsat 30 mio. kr. årligt i 2019 og 2020 til en særlig indsats for de mindste og vanskeligt stillede ø-kommuner med særlige strukturelle udfordringer. Tilskuddet fordeles med 10 mio. kr. årligt til henholdsvis Ærø, Samsø og Læsø Kommuner.

Landdistriktpuljens støtte til projekter på de små øer

Landdistriktpuljen støtter initiativer og projekter, som kan skabe udvikling og arbejdspladser på småøerne - også kendt som ø-støtte. Det overordnede formål med puljens støtte til projekter på småøerne er at sikre levevilkårene og bosætningen i de små øsamfund. Projekterne kan opnå støtte i form af tilskud eller lån og skal iværksættes på en eller flere af de 27 småøer. I 2019 udbyder Landdistriktpuljen ø-støtte gennem to ansøgningsrunder, hvor der er afsat 2,5 mio. kr. til hver runde.

Offentlig service

Ny akutlægehelikopter i den nordlige del af Danmark

Fra 2019 er den nationale akutlægehelikopterordning blevet styrket med en ekstra helikopter placeret i den nordlige del af Danmark, således at der nu er fire helikoptere i ordningen. Helikopteren bidrager til at bringe læger ud og til hurtigt at bringe patienter til et specialiseret behandlingssted. Formålet er at styrke akutberedskabet i områder med langt til specialiseret behandlingssted. Akutlægehelikopterordningen skal primært øge befolkningens tryghed på bl.a. øer og udkantsområder.

Et styrket akutberedskab

Med aftale om en sundhedsreform fra 26. marts 2019 er regeringen og Dansk Folkeparti enige om at styrke akutberedskab i de områder af landet, hvor der er i dag er udfordringer. Der etableres derfor 20 nye akutberedskaber i de områder rundt omkring i landet. Placeringen sker med henblik på særligt at styrke akutberedskabet i landets yderområder og under hensyntagen til de nuværende responstider.

Pulje til læge- og sundhedshuse

I januar 2019 blev en pulje til læge- og sundhedshuse på 207,6 mio. kr. slået op til etablering, renovering og udbygning af sundhedshuse over hele landet. Derudover kan der ansøges om midler til indkøb af nødvendigt udstyr til varetagelse af behandlingsopgaver i læge- og sundhedshuse. Både kommuner og regioner kan søge puljen. Puljen har til formål at sikre flere moderne læge- og sundhedshuse, der bl.a. skal understøtte lægedækningen i alle dele af landet og sikre den fornødne kapacitet til at håndtere et stigende antal opgaver i almen praksis og et stigende antal uddannelseslæger. Med sundhedsreformen vil regeringen endvidere afsætte 4 mia. kr. til en massiv udbygning af nye moderne sundhedshuse, psykiatrhuse og flerlægepraksis i kommunerne. 2 mia. kr. er fordelt ligeligt på de 21 sundhedsfællesskaber, og 2 mia. kr. er fordelt på baggrund af indbyggertallet i de 21 sundhedsfællesskaber. Finansieringen fordeles således, at landdistrikter særligt begunstiges.

Bedre lægedækning

På baggrund af Lægedækningsudvalgets anbefalinger (2017) er der godkendt forsøgsordninger for sammenhængende uddannelsesforløb i den lægelige videreuddannelse samt etableret kandidatuddannelser i medicin i Køge og Esbjerg fra sommeren 2019. Dertil er der oprettet 30 ekstra hoveduddannelsesforløb i almen medicin i hhv. 2019 og 2020. Med aftale om sundhedsreformen vil regeringen og Dansk Folkeparti yderligere oprette 100 ekstra hoveduddannelsesforløb i almen medicin i 2019 og 2020. Det vil betyde i alt 160 ekstra pladser i 2019 og 2020 ift. den oprindelige dimensioneringsplan (2018-2020). Dermed vil der i 2020 være 370 hoveduddannelsesforløb i almen medicin. Med aftalen ønsker parterne desuden, at der oprettes op til 320 ekstra introduktionsstillinger, som ligesom hoveduddannelsesstillingerne fordeles med henblik på at sikre en god lægedækning over hele landet. Formålet med

initiativerne er således at løse de speciemæssige og geografiske fordelingsudfordringer, som betyder, at nogle specialer og områder i dag har vanskeligt ved at rekruttere speciallæger. Tiltagene skal skabe mulighed for at tage uddannelsen, der hvor lægerne er efterspurgt.

Et stærkere og mere synligt lokalpoliti i hele landet

Med udspillet *Nærhed og tryghed* tilføres bl.a. 150 politibetjente til de ca. 250 betjente, der allerede i dag arbejder med det lokale politiarbejde, så borgerne i højere grad oplever, at politiet er tæt på. De 150 ekstra politibetjente fordeles stort set ligeligt mellem politikredsene, og det betyder, at betjentene i langt højere grad end normalt fordeles til politikredsene uden for København.

TRAFIKAL OG DIGITAL INFRASTRUKTUR

Den trafikale og digitale infrastruktur har stor betydning for bosætning og virksomhedsdrift i landdistrikterne. Den trafikale infrastruktur danner grundlaget for arbejdskraftens mobilitet og for en effektiv varetransport. En høj mobilitet og forøget pendling styrker muligheden for, at virksomhederne kan tiltrække kvalificeret arbejdskraft. Dermed har det stor betydning for eksisterende virksomheders udviklingsmuligheder og nye virksomheders placeringspræferencer.

Samtidig er en god digital infrastruktur blevet et vigtigt parameter for bosætning og eventuelle hjemmearbejdspladser samt for både eksisterende og nye virksomheder. Adgang til internettet giver mulighed for at kunne arbejde hjemmefra, og dermed kan en god forbindelse øge den acceptable afstand mellem bolig og arbejdsplads.

For at styrke den samlede infrastruktur i landdistrikterne har regeringen de senere år igangsat en række initiativer, jf. boksen herunder.

Væsentlige initiativer:

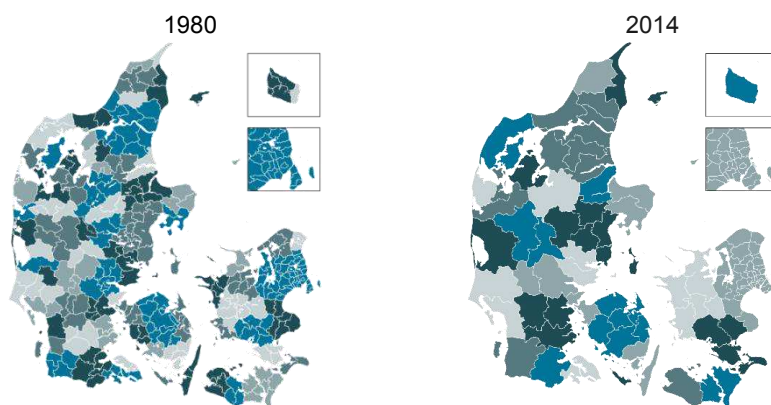
- Permanent forhøjet befordringsfradrag i yderkommuner og på visse øer
- Nedsættelse af færgetaksterne
- Flere midler til bredbåndspuljen, der er målrettet yderområderne
- Krav om god mobildækning
- Love og lovforslag vurderes for væsentlige regionale konsekvenser, herunder for landdistrikterne

STATUS FOR UDVIKLINGEN I DEN TRAFIKALE OG DIGITALE INFRASTRUKTUR

Mere end 1,3 mio. danskere pendler mere end ti km til arbejde. Det svarer til ca. 50 pct. af de beskæftigede i Danmark. Over de seneste 35 år er den afstand, der pendles, øget væsentligt. I gennemsnit pendlede danskerne 21,5 km i 2016.

Pendlingsmønstrene kan illustreres med pendlingsområder, som repræsenterer lokale arbejdsmarkeder. Inddelingen i pendlingsområderne karakteriseres ved, at væsentligt flere personer pendler internt i pendlingsområdet, end der pendles ind og ud af området. Pendlingsområderne kan bruges til at vurdere udviklingen i pendlingsmønstre over tid. Der var 77 pendlingsområder i 1980 mod blot 29 pendlingsområder i 2014. Faldet i antallet af pendlingsområder afspejler de øgede pendlingsafstande i perioden, jf. figur 5.1. Den øgede pendling understreger behovet for en moderne trafikale infrastruktur, der binder landet sammen og muliggør adgang til et bredt arbejdsmarked.

Figur 5.1. Pendlingsområder i 1980 (77 områder) og i 2014 (29 områder)

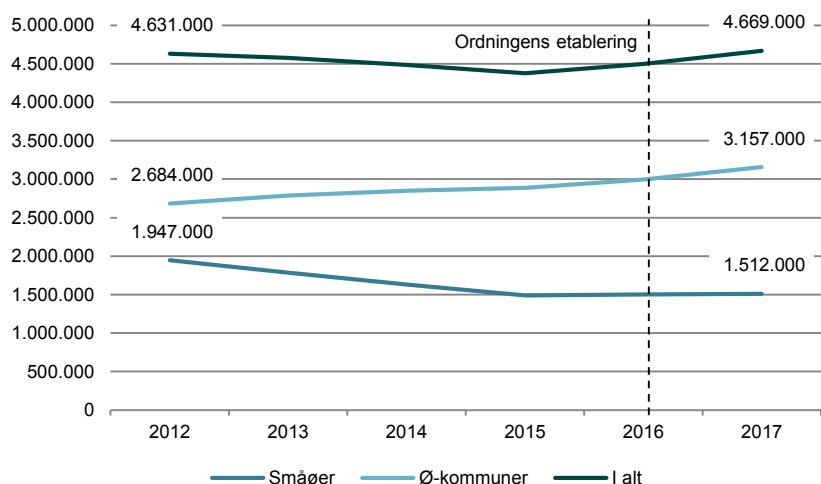
Anm.: Pendlingsområderne karakteriseres ved, at væsentligt flere personer pendler internt i pendlingsområdet, end der pendles ind og ud af området.

Kilde: Danmarks Statistiks publikation *Færre og større pendlingsområder*, november 2016.

En opgørelse over afstanden mellem bopæl og arbejde viser stor variation afhængig af bystørrelse for bopælen. Der er et skel ved byer med et indbyggertal på mere end 20.000, idet personer bosat i byer med mere end 20.000 indbyggere har en lavere pendlingsafstand³. Det kan blandt andet forklares ved, at der er flere arbejdspladser i nærområdet end i byer med under 20.000 indbyggere.

De 27 danske småøer har en unik position, og de enkelte øer udgør på mange måder et afgrænset lokalsamfund. Småøerne er typisk karakteriseret ved at være forbundet til resten af landet via færgeforbindelser. Indkøb, offentlig service, beskæftigelse etc. kræver ofte en tur til fastlandet. Derfor er øerne afhængige af gode færgeforbindelser med et højt antal færgeafgange og gode sejltider for at fastholde og tiltrække nye øboere. Regeringen har nedsat færgetaksterne, og siden er antallet af passagerer steget, jf. figur 5.2.

Figur 5.2. Udvikling i antallet af passagerer til danske øer, 2012-2017

Anm.: Ø-kommuner (Læsø, Samsø, Fanø, Ærø), småøer (Orø, Sejerø, Agersø, Omø, Fejø, Femø, Baagø, Lyø, Avernakø, Skarø, Drejø, Strynø, Aarø, Endelave, Venø, Anholt, Tunø og Fur). Oplysninger om færgeruterne til Nekselø, Bjørnø, Hjortø, Birkholm, Barsø, Hjørnø, Egholm samt ruten Orø-Hammer Bakke (privat ejet) indgår ikke, da disse ruter primært grundet deres størrelse ikke indberetter data til Danmarks Statistik. □ De to tilskudsordninger på gods- og passagerområdet trådte i kraft henholdsvis den 1. juni 2015 og den 1. august 2016. Siden er ordningerne blevet gradvist udvidet. □

³ Kilde: Danmarks Statistik samt egne beregninger

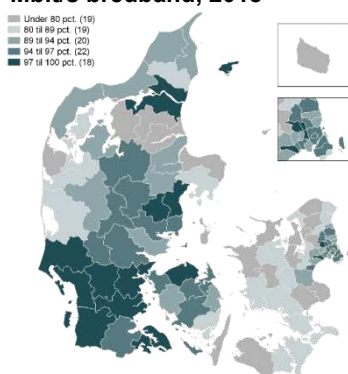
Kilde: Økonomi- og Indenrigsministeriet.

Med teleforliget af 17. maj 2018 bakkede samtlige partier i Folketinget op om visionen om, at Danmark skal have den bedste udrulning af og de bedste telepolitiske rammer for anvendelse af digital infrastruktur i Europa. Partierne bekræftede endvidere den politiske målsætning om, at alle boliger og virksomheder senest i 2020 skal have adgang til en bredbåndsforbindelse med en hastighed på mindst 100 Mbit/s download samt 30 Mbit/s upload, samt at der skal være adgang til god mobiltelefoni i hele Danmark.

De fleste borgere og virksomheder i Danmark har god dækning, når det gælder højhastighedsbredbånd med hastighed på mindst 100 Mbit/s download og 30 Mbit/s upload, jf. figur 5.3. I 2018 havde 91 pct. af alle boliger og virksomheder adgang til mindst 100/30 Mbit/s. Det er en stigning på 2 procentpoint fra 2017. Som den eneste kommune har Læsø dækning med mindst 100/30 Mbit/s til alle boliger og virksomheder.

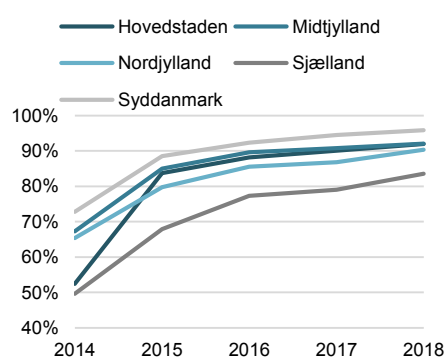
På regionalt plan er den største udvikling fra 2017 til 2018 sket i Region Sjælland. Her er antallet af boliger og virksomheder med adgang til mindst 100/30 Mbit/s steget med 5 procentpoint til 84 pct. Region Sjælland er dog fortsat den region, som har den laveste dækningsprocent, jf. figur 5.4. Med en dækningsprocent på 96 er Region Syddanmark tættest på at komme i mål med opfyldelse af den nationale bredbåndsmålsætning om, at alle boliger og virksomheder skal have adgang til mindst 100/30 Mbit/s senest i 2020.

Figur 5.3. Andelen af boliger og virksomheder med 100/30 Mbit/s bredbånd, 2018

Kilde: tjekditnet.dk (Energistyrelsen).

Figur 5.4. Andelen af boliger og virksomheder med 100/30 Mbit/s bredbånd i regionerne, 2014-2018

Kilde: tjekditnet.dk (Energistyrelsen).

REGERINGENS INITIATIVER

For at sikre at den trafikale og digitale infrastruktur fortsat bidrager til vækst og udvikling i hele Danmark har regeringen foreslået og igangsat nedenstående initiativer.

Færger

Nedsættelse af færgetakster for personbefordring og godstransport på ikke-statslige færgeruter til og fra visse øer og afløserfærge

Færgetaksterne til og fra øerne er nedsat ad flere omgange, herunder med 140 mio. kr. i finanslovsaftalen for 2017. Senest er der i 2018, som led i *Aftale om justering af tilskudsordningerne til nedsættelse af færgetakster for person-*

befordring og godstransport på ikke-statslige færgeruter til og fra visse øer, givet større fleksibilitet til, hvornår kommuner med småøer anvender tilskuddet på passagerområdet, og både tilskudsordningen på passager- og godsområdet forenkles. Derudover indebærer aftalen, at tilskudsordningen på passagerområdet tilføres 5,3 mio. kr. årligt fra 2019 og frem til kompensation af de kommuner, som ellers ville få et tab i tilskud som følge af, at aftalen ændrer fordelingsnøglen på passagerområdet.

En mere driftssikker og stabil færgebetjening er en vigtig forudsætning for at skabe vækst og udvikling på øerne. Derfor er der som led i aftalen desuden enighed om at yde støtte til at dække et eventuelt driftsunderskud i en opstartsperiode for en standardfærge, der er under udvikling i regi af Færgesekretariatet til brug som afløserfærge for kommuner med små øer. Der er på finansloven for 2019 afsat en reserve på samlet 15 mio. kr. i perioden 2019-2022 til at dække et eventuelt driftsunderskud i forbindelse med en standardfærge.

Mobilitet

Ny infrastrukturaftale

Med aftalen investeres samlet godt 112 mia. kr. i den danske transportinfrastruktur frem til 2030. Ud over at styrke ryggraden i den danske transportinfrastruktur i form af nødvendige opgraderinger af det centrale motorvejsnet er det et målrettet fokus i aftalen at styrke den regionale opkobling i hele landet. Der afsættes blandt andet 685 mio. kr. til udbygning af Rute 15 mellem Herning og Ringkøbing. Der afsættes ligeledes 139 mio. kr. til udbygning af de resterende dele af Rute 40 mellem Aalbæk og Skagen. Samtidig afsættes der 450 mio. kr. til udbygning af E55 mellem Sydmotorvejen og Nykøbing Falster, hvilket forbedrer fremkommeligheden for såvel pendlertrafik som den sæsonbetonede ferietrafik. Med aftalen igangsættes således flere konkrete projekter med regionalt sigte, og der etableres en række puljer, som i de kommende år vil medvirke til at styrke infrastrukturen uden for motorvejsnettet. Dette omfatter puljer til opgradering af det øvrige statsvejsnet, til bedre fremkommelighed, tilgængelighed og trafikikkerhed, til hastighedsopgraderinger mv. på jernbanen og til cykelprojekter i hele landet. Samlet er der i disse puljer afsat mere end 10 mia. kr. frem til 2030.

Permanent forhøjet befordringsfradrag i yderkommuner og visse øer

Den tidligere regel om forhøjet befordringsfradrag i de 25 udpegede yderkommuner udløb med udgangen af 2018. Det forhøjede befordringsfradrag for yderkommuner, som kan bidrage til at fastholde og tiltrække erhvervsaktive beboere i yderkommunerne og på visse danske småøer, er gjort permanent med virkning fra og med indkomståret 2019. Omfattede pendlere får befordringsfradrag med fuld sats for kørsel over 120 km dagligt. Pendlere i andre kommuner får halv sats over 120 km dagligt. Ordningen er samtidigt udvidet til også at gælde for de 10 danske småøer Aarø, Baagø, Egholm, Endelave, Hjarnø, Mandø, Nekselø, Orø, Sejerø og Tunø, således at alle 27 ikke-brofaste småøer i Sammenslutningen af Danske Småøer omfattes. Formålet er at styrke mobiliteten i yderkommunerne og på danske småøer, hvilket kan bidrage til at fastholde og tiltrække erhvervsaktive beboere i yderkommunerne og på de nævnte danske småøer.

Ø-fradrag i yderkommuner og visse øer

For at bidrage til at fastholde og tiltrække erhvervsaktive beboere i yderkommunerne og på visse danske småøer, er der med virkning fra og med indkomståret 2019 indført et særligt ø-fradrag på ca. 200 kr. pr. overnatning.

Ordningen gælder for pendlere, som bor på en ikke-brofast ø i en af de 25 udpegede yderkommuner eller på en af de 10 danske småøer Aarø, Baagø, Egholm, Endelave, Hjarnø, Mandø, Nekselø, Orø, Sejerø og Tunø, og som ikke har mulighed for at komme hjem og overnatte på grund af afstanden mellem arbejde og bopæl.

Enklere og lavere afstandskrav for fjernbusser

De hidtidige geografiske afstandskrav til fjernbuskørsel afskaffes pr. 1. juli 2019 til fordel for ét landsdækkende krav på 75 km. Det betyder konkret, at der skal være mindst 75 km. mellem den enkelte fjernbuspassagers på- og afstigning. Et sådan lavere og ensrettet afstandskrav vil give mulighed for flere, billige fjernbusruter, end det er muligt med de hidtidige afstandskrav, hvilket vil kunne øge transportudbuddet i yderområderne.

Højere hastighedsgrænser

Det sker i forlængelse af finanslovsaftalen for 2018, hvor regeringen og Dansk Folkeparti afsatte midler til at hæve hastighedsgrænserne på udvalgte landeveje og motorveje på en trafiksikkerhedsmæssigt forsvarlig måde. Hastighedsgrænserne hæves nu til 90 km/t. på 150 kilometer landevej og til 120 km/t. på 31 kilometer motorvej. Initiativet øger mobiliteten og sikrer, at folk kan komme hurtigere frem, der hvor det er forsvarligt.

Lavere takster for Storebæltsbroen

Storebæltsbroen medvirker til at binde Danmark sammen. Regeringen har nedsat Storebæltstaksterne for at fremme mobiliteten og styrke sammenhængskraften i Danmark. Samlet set vil nedsættelsen give virksomheder og borgere, der krydser Storebælt, en besparelse på ca. 750 mio. kr. året. Det vil medvirke til at styrke arbejdskraftens mobilitet, reducere erhvervslivets omkostninger og skabe større sammenhæng mellem landsdelene til gavn for familier og virksomheder.

Digital infrastruktur

Flere midler til bredbåndspuljen, der er yderligere målrettet yderområderne

Bredbåndspuljen blev introduceret i 2016 og bidrager til at sikre god bredbåndsdækning i hele Danmark. I perioden 2016-2018 blev der givet tilskud for ca. 280 mio. kr., hvilket giver bedre bredbånd til godt 12.000 adresser. I 2018 blev puljen i højere grad målrettet tyndt befolkede områder. Resultatet af 2018-puljen tyder på, at puljen i højere grad end tidligere er kommet de tyndt befolkede områder til gode. Der blev i 2018 givet tilskud til bedre bredbåndsdækning til godt 4.500 adresser, hvoraf ca. 98 pct. lå i landzone. På finansloven er der afsat 100 mio. kr. til bredbåndspuljen i 2019.

Krav til mobilsekskaberne om god mobildækning

I februar-marts 2019 blev der holdt auktion over en række mobilfrekvenser. I den forbindelse stillede regeringen krav om, at mobilsekskaberne skal forbedre mobildækningen. Auktionens resultat betyder, at mobilsekskaberne senest i april 2022 skal sikre god mobildækning i 212 områder, som omfatter ca. 19.000 adresser med dårlig mobildækning. Det indebærer, at der skal være adgang til en tale-tjeneste og en mobil bredbåndstjeneste med en download-hastighed på minimum 30 Mbit/s og en uploadhastighed på minimum 3 Mbit/s. I hvert enkelt dækningsområde skal mindst 90 % af arealet dækkes. Dækningskrav i frekvensauktioner sikrer, at mobildækningen forbedres markant i de områder af landet, der i dag oplever dårlig dækning.

Internet i tog

Projektet består af et samarbejde mellem Banedanmark, DSB og en række mobiloperatører og skal sikre, at passagererne kan anvende toget som arbejdsplads på hele statens jernbanenet med udgangen af 2019. Den overordnede arbejdsfordeling er, at Banedanmark opsætter radiomaster m.v. langs banenettet, hvor der p.t. ikke er dækning, DSB installerer Wi-Fi og mobilrepeaterer (forstærker mobilsignalet) i togene, og mobiloperatørerne installerer radioantenner i masterne m.m. Der blev i 2016 afsat 105 mio. kr. (2019-priser) til Banedanmarks udbygning af infrastrukturen. DSB finansierer selv deres del af projektet.

Konsekvensvurderinger

Love og lovforslag med regionale konsekvenser, herunder for landdistrikterne Regeringen besluttede i 2017, at det i lovarbejdet skal tydeliggøres, hvilke væsentlige konsekvenser lovforslag har for landdistrikterne. Dermed har regeringen udvidet den hidtidige praksis for vurdering af regionale konsekvenser til eksplicit at omfatte lovforslags påvirkning af udviklingen i landdistrikterne. Den udvidede praksis blev indført med virkning fra folketingsåret 2017/18. Ændringen betyder, at alle ressortministerier skal foretage en vurdering af de regionale konsekvenser, herunder for landdistrikterne, samt redegøre for konsekvenserne i lovforslagets bemærkninger, hvis konsekvenserne vurderes at være væsentlige. Det sker for at understøtte regeringens arbejde med at sætte fokus på vækst og udvikling i hele landet.

Erhvervsministeriet har foretaget en høring hos alle ministerier, som viser, at fire lovforslag⁴ blev vurderet til at have væsentlige regionale konsekvenser, herunder for landdistrikterne i folketingsåret 2017/18. I det igangværende folketingsår 2018/19 har de lovansvarlige ministerier oplyst, at der foreløbigt er syv lovforslag⁵, der er vurderet til at have væsentlige regionale konsekvenser, herunder for landdistrikterne.

---

⁴ 1) L 168 om ændring af lov om naturbeskyttelse, 2) L 58 om ændring af sundhedsloven, 3) L 198 om ændring af lov om et testcenter for store vindmøller ved Østerild, 4) L 86 om ændring af lov om planlægning.

⁵ 1) L 185 om ændring af lov om byfornyelse og udvikling af byer, 2) L 72 om ændring af lov om arbejdsmarkedsuddannelser m.fl., 3) L 121 om ændring af lov om efterskoler og frie fagskoler, 4) L 199 om ændring af lov om erhvervsuddannelser, 5) L 73 Forslag til lov om erhvervsfremme, 6) L 68 Forslag til lov om ændring af lov om administration af tilskud fra Den Europæiske Regionalfond og Den Europæiske Socialfond, 7) L 51 Forslag til lov om ændring af lov om planlægning og lov om maritim fysisk planlægning.

**Regional- og landdistrikts-
politisk redegørelse 2019**
Regeringens redegørelse til
Folketinget

Publikationen kan også hentes på Erhvervs-
ministeriets hjemmeside: www.em.dk

Erhvervsministeriet
Slotsholmsgade 10-12
1216 København K
Telefon 33 92 33 50
em@em.dk
www.em.dk

Erhvervsministeriet
Slotsholmsgade 10-12
1216 København K

Telefon 33 92 33 50
em@em.dk